

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtik in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge tujavstrijne dežele 6 K. Kdor hoče sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odgovori. — Učije „Katališkoga tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, sprazojem naročnino, inserate in reklamacije.

Na inserate se plačuje od enostopne petilivrite za enkrat 48 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala namazila“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Menzje reklamacije so poštno proste.

Zveza z Nemčijo.

Pretekli teden se je v nemškem glavnem stanu obnovila zveza med Avstro-Ogrsko in Nemčijo. Tiče se vojaških, političkih in gospodarskih zadev. Na podlagi te zveze se bo v bližnjem času izdelala zvezna pogodba med Avstro-Ogrsko, Nemčijo, Bolgarijo in Turčijo, ustvarila se bo štirizveza na novi podlagi.

To je pravzaprav vse, kar so avstro-ogrski narodi zvedeli o dogodkih v nemškem glavnem stanu. Vse podrobnosti so zavete v tajnosti. In vendar so, kakor kaže sedanja svetovna vojna, meddržavne pogodbe za narode življenske pogodbe.

Zatrjuje se sicer, da se bodo pogodbe, v kolikor se tičejo narodnega gospodarstva, predložila državnim zborom. Tega nam ni bilo treba zatrjevati, ker nam je v ustavi zajamčeno. A narodi se zanimajo tudi za določbe vojaške in političke pogodbe med državami.

Nemčija je imela in bo vedno imela zaradi svojega posebnega narodnogospodarskega značaja drugo zunanjo politiko kakor Avstro-Ogrska. Isto se lahko trdi glede Bolgarije in Turčije. Sovražniki ene države ne bodo vseskozi sovražniki druge države. Vsaka država bo imela na zunanji strani svoje koristi v drugačni smeri. Zato je vprašanje, ki zanima vsakega državljanca, kako daleč sega naša vojaška in politička zveza z Nemčijo in za kako dolgo dobo se je sklenila.

Grof Černin je ponovno izjavil, da je smer naše zunanje politike splošno razoroženje in mednarodna zveza. Spori med narodi bi se naj odločevali po pametnih razgovorih ter mednarodnih razsodbah ne pa z mečem, s krvjo in smrtjo. Zato bi radi vedeli, ali se je sedaj to stališče opustilo, ali pa je pogodba sklenjena samo za dobo vojne, a potem da imamo proste roke.

Naši poslanci bodo morali v državnem zboru zahtevati jasnosti o pogodbi, sklenjeni v nemškem glavnem stanu. Narodi, ki morajo trpeti in krvaveti, bočeje vedeti, kaj se je sklenilo o njihovi bodočnosti. Pogodbe naj ne bodo več tajne, ampak javne, naj

lodo predložene ljudskim zastopnikom, da jih odobrijo, ako so za njih narodno koristne, ali pa jih ovržejo, ako so škodljive.

Prepričani smo, da torej o dogodkih v nemškem glavnem stanu ni izrečena zadnja beseda.

Zakaj sem podpisal jugoslovansko deklaracijo

Po dvehletnem vjetništvu — domov. Izstopim. Vsled dolge vožnje se mi dozdeva, da se zemlja maje pod nogami. Naravnost proti domu. Spotoma ni dosti spremembe. Samo žudno tiho je povsod; nikjer fantovskega vriska, nikjer deklishe pesmi. Potok je razdrapal cesto; ni moških rok, da bi v redu popravile. Moja največja njiva ni obdelana, vem, zakaj ne.

Zena se me je razveselila. A takoj žalostno dostavila: „Saj boš moral spet na fronto.“ — „Zakaj pa nisi dala dolge njive v najem?“ — „O, saj bi, vprašali so mnogi in ponujali lepe svote, pa le pod pogojem, da jim obdelam; spravili bi že. Tega pa ravnó ne morem. Žetveni komisar mi je zapovedal, da se naj obrnem na občino. Župan pa pravi, da nima občinskega gnoja, občinskih konj in hlapcev tudi ne. Tako je njiva ostala.“ — Pogledam v hleve. Živine malo in še ta mršava. „Rekvirirali so goved, seno in slamo.“ Dvorišče snažno pometeno, a okoli poslopja vse oguljeno in zúrto, strehi se vidijo rebra. Najstarejša otroka, ki pa sta še zapisana med solarje, prideta z voli domov. Vlačila sta na drugi njivi. Ko me ugledata, vprašata: „Ata, kaj ne, zdaj ostanete doma?“ — „Ostanem, stiri tedne.“ In resno zastaneta izpregati. Mene se živina boji. „Komaž imata čas za službo božjo ob nedeljah“, pravi žena, „v šolo ju ne morem pošiljati.“ Pa pride mlajša iz šole, tiho, boječe. Ni me brž spoznala. „Poglejte, kaj smo danes pisali.“ Pogledam in vidim nemške črke, dolge in ostre. „V katerem razredu pa si?“ — „V drugem.“ — „Ali pa slovenski znaš pisati in brati?“ — „Malo, ker malo hodim v šolo, moram malega varovati.“ — Uboga glavica, si mislim, kaka zmešnjava mora biti v njej. Slovenskih pismenk še ne pozna dobro, in že mora delati nemške, prejšnjim tako malo podobne!

Okoli desetih zvečer, po novem času — stenska ura kaže še po starem — je bilo delo opravljeno. Sedli smo k večerji in potem nisimo mogli dopovedati, kako je v vjetništvu, kako doma. Žena ne toži nič.

Bog nam pomagaj in mati božja, to je njen edini, a večkrat ponavljeni vzdih. Skrita solza, ki se ji sveti v očeh, govori o trpljenju. Starejši deček pripoveduje, kako je en vol pameten, odsebežnji pa muhast — dečica, kako mladi pujski veselo bincajo po svinjaku. Oba delata načrte za jutri, kakor da sta že gospodarja. Jaz pa ju tiho pomilujem: Vidva pač ne bosta vedela, kaj so blažena leta brezskrbnih otrok! Med večerno molitvo sta zaspala, jaz tudi; samo žena je menda zmolila do konca.

Drugi dan si ogledam shrambe. Malo. So rekvirirali. Malomarno mi pokaže žena par stotakov K. „Komaž bo za obleko vsem petim. Nam kmetiskim nastavljajo cene in vse preiščejo, drugi si delajo cene sami in še ne dajo vsakemu.“

Čez nekaj dni grem na postajo. Zahtevam zozni listek. „Was heißt das?“ vpraša uradnik. Ponovim slovenski. „Versteh' nicht“, odvrne osorno. Neki gospod za menoj pove moje besede po nemško, nakar dobim karto. Bil sem radoveden, ali bo dal vozne listke drugim. Dal jim je, ker so skoro vsi zahtevali po nemško. Pa to sem slišal, kako je uradnik spakodrana imena postaj ravnó tako spakodrano ponavljal, kakor so jih ljudje izgovarjali. Nisem se mogel premagati, da jim ne bi rekel: „Ali ne slišite, kako vas ima za norca, ker ne povele slovenskih postaj, ampak se mučite z nemškimi. Zahtevajte slovenski, pa bo tudi slovenski, uradnik tukaj. Saj nismo v Berlinu.“

Na železnici zopet. Konduktar ni govoril slovenski, dasi smo bili natlačeni v kupeju sami navadni ljudje, ki se nimamo časa učiti drugih jezikov. Le s pomočjo slučajnega tolmača se je sporazumel s potniki.

Na glavarstvu, kamor sem šel prosit za podaljšanje dopusta, istotako. Referent govori z menoj s pomočjo pisarja. Edino na davkarji so me razumeli, ko sem potem šel plačat osebno dohodnino za ženo. Pred vojno nisem poznal tega davka. Za moje odsotnosti pa je žena trikrat prosila vzdrževalnino, toda niti odgovora ni dobila dozdaj.

Ker so na sodišču zvedeli, da sem doma, so me poklicali radi nekega varuštva, seveda nemški. Moral sem podpisati nemški odlok.

Doma mi pravi žena, da dobiva od gosposke le samo nemške dopise, ki jih ne razume ne ona in ne otroci. Poslala bi jih nazaj, pa se boji kazni. V nedeljo gre k gospodu župniku, da izve, kaj je v istih.

Veronauk v šoli, molitve in pridige v cerkvi, to je še slovensko, dasi živimo v docela slovenskem kraju. Z Bogom se še zmenimo slovensko, z gospos-

LISTEK

„Pranger“.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Začel se je prvi bojni pohod Šentpetranov nad Podsrečane v noči od 10. na 11. aprila leta 1882. — Sultan je vedil konje in razporedil kot ravnokar do sluzen vojak napadalec po vojaških varnostnih predpisih. Vozili so se skupno le nekaj časa, dokler ni bil skovan in zvarjen celi bojni načrt in porazdeljene razne vloge med posameznike. Predvsem se je ločila od glavne čete močna predstraža. Ta predstraža je zopet poslala dva poizvedovalca, ki bi naj kot prva prevohtunila sovražni tabor: od katere strani bi ga bilo bolje presenetiti in osvoboditi s kolikor mogoče nekrvavimi izgubami zarobljenega prangerja. Glavna četa, vozeč se na vozu, si je zasigurala desno in levo krilo ter hrbet s posebnimi oddelki, da jej ne bi sovražnik onemogočil povratka. Vse je bilo urazeno hvalevredno, bojne sile zadostne, če bi se morebiti vendar le spoprijeli z nasprotnikom, katerega o domnevali vsi v trdem spanju in snu.

Ob 1½ uri ponoči sta se priplazila prva Šentpetrana v podsrečki trg, ki se je že odeval v nočni spanec, sladki senj in mir. Poseda sicer Podsreča po na pol in celem računano sedem gostiln, ki so bile v oni noči izvečine prazne, le tuintam je še kimal pospano za mizo kak zakasneli gost. Krog tržkega prangerja je počivalo vse v miru in tihoti, še nočni čuvaj Gerzinatov Juzl ni stražil z leščerbo in helebardo tržanov in njih svetinj.

Prva poročila poizvedovalcev do predstraže in glavne čete so bila pač najugodnejša. V vojno pohodno črto razvite vrste so se združile tik pred Podsre-

do, da zgrabijo z združenimi močmi kamenitega in vkopanega prangerja.

Voz za Šentpetrane zibelka novorojenega tržanstva, za Podsrečane — mrtvaški oder njih časti, je postal tik ob prangerju, ki stoji in je stal v oni noči na glavnem trgu Podsreče.

Fantovsko krepke roke so se tesno oklenile že starodavnega stebra, sklepi so pokali napadalcem vsled napora, a kamen tržkih pravice se še niti zganil ni.

Zasadilo se je v zemljo več krampov, zarozljala je težka veriga, na pritisk in dvig zvoda je odje-njal v zemljo zakopani pranger in se pripravil na sprehod in polet v St. Peter.

Udrihanje krampov po trdih tleh in cinketanje verige je predramilo nočnega čuvaja, ki je hrjosal v klopi ob kaplaniji in sanjal, da se je gostil na očetji svoje hčere. Previdno se je dvignil s trdega ležišča in pobulil po vzroku v Podsreči nenavadnega ponočnega nemira in ropota.

„Ježiš, Mat' nebeška“, mu je ušlo skozi zapra-ust, ko je zapazil 14 črnih postav, voz in konje krog edinega in najsvetejšega tržkega spomenika. Ni vam bil Juzl strahopetec, ker še ni imel doslej opravka s predrznimi ponočnjaki, a tokrat so se mu potresle hlače, zašklebetali zobje, dvignili lasje in sesedel se je nazaj na klop.

Nesreča je hotela, da je zadel malo preveč pri tem naravno upravičenem oddihu ob svojo nočno svetilko in helebardo, oboje je padlo z ropotom na tla. Žvenket železa je preplašil prangerja dvigajoče Šentpetrane, ki so trenutno prekinili dvigalni napor, — strmeč proti kaplaniji. Juzl je bil uverjen: Po meni bo, pa še nisem preskrbel nobene od sedmih hčera.

Strah ga je spreletel od nožnega palca do najvišjega lasnega konca na glavi, ni pobral svetilke in ne orožja, ampak zabrusil je po tleh s petami urno kot bi potegnil žnoro od kaplanije do krčme pri Blaškotu, kjer je še brlela luč.

Juzl, občan od ograje štirih sten, ojunaden po človeški roki ukresani luči, je nastavljal v Blaškotovi veži svoj nočni rog in zatulil vanj proseče v noč kot bi gorel trg na vseh koncih. Podsrečani so se drmili, Juzl je trobil na pomaganje, Šentpetrani pa še niso bili naložili prangerja. Godilo se jim po svetopisemskem opisu onih proti nebu bahavim ljudem, ki so gradili babilonski stolp, pa jih je omotal Bog z vozli jezika. Juzlov rog, katerega klie vs. Petra vaščani niso poznali, jim je pretrosil ušesa, da niso več razumeli Sultanovih povelj. Eni so dvigali tržkega prangerja na vso moč, drugi so ga pa tiščali pomotoma z vso silo ob tla in v luknjo. Pri tem babilonskem nesporazumu so začele frčati tudi krepke obsotelske kletvice navzgor in navzdol.

Podsrečani so že izvirali na plan iz nočnih brlogov, Šentpetrani so bili pravkar izpuknili prangerja iz zemlje, položivši ga na podložene drogove, da ga dvignejo na voz. Dvigali so kamenito težko lavoriko, pribrenčali so prvi kamni v njih znojne glave in v hrbe. Tovor je zadržal s kolcev na tla, nekaj Podsrečanov se je bližalo neustraseno mestu zločina, saj jih je bodril rešilni junak Juzl z rogom, tulečim svoj Tri — ra, tra — tra — tom!

Eden od Podsrečanov je pograbil konje za udo, drugi pa so potipali z golimi rokami, s' krampi in kolci oborožene šentpeterske roke. Krampi in kolci so se dvignili nad še napol zaspanimi podsrečkimi glavami in jih prisilili nekaj v oni počitek, ki mu pravimo — omedlevica. Vnel se je kratek boj neoboroženih z oboroženimi. Pa to je zlodej, da zamahneš labiko s kolomali krampom samo enkrat, če je nasprotnik že preblizu, pride do ročne borbe. Iz Podsrečanov in Šentpetranov je nastal en sam klopčič, ki se je kotalil po glavnem trgu med vpitjem in udrihanjem s pestmi po glavah, hrbtih in obrazih. V tej ponočni zmedji je pestil po zmoti večkrat Šentpetran Šentpetrana ter Podsrečan Podsrečana.

(Dalje prihodnjik.)

kami ne. Zato pa z Bogom živimo v miru in ga imamo radi.

In zakaj je tako? Kaj je glavni vzrok te presrečne vojne in vsega zla, ki ga kot vojna dan za dan za dnevom? Ker Nemci, oziroma vsenemci, mislijo, da so vsi narodi njihovi sužnji. In kako dolgo bodo tako? Dokler ne dobi vsak narod svoje samostojnosti. Vsak narod ima pravico do svobode na svoji zemlji, do lastnega razvoja pod božjim solncecem. Vsi narodi na svetu so tega mnenja in se po tem ravnaajo, samo vsenemski Mihelci in madžarski šovinisti še ne. Pa neizprosni čas bo tudi nje naučil pameti. Nemški delavci in ogrski kmeti sta za sporazumni mir med narodi, kakor jaz, samo njihovi kričači in mogotci, ki še niso skušali vojnega gorja na lastni koži in v lastnem želodecu, nočejo priznati tega in s tem zavlačujejo vojno.

To me je napotilo, da sem podpisal jugoslovansko deklaracijo. Slišal sem o njej že v vjetništvu, a zdaj sem jo spoznal iz naših listov, uvidel pa tudi njeno skrajno potrebo. Podpisal sem jo tudi za svoje otroke, ker jim želim dobro. Slovenec ima tudi pravico do pravice. B. G.

Jugoslovani!

Mariborsko mesto ima na poti do Adrije in kot križišče važnih železnic največji pomen za ohranitev Štajerskih Slovencev. Skrbeti moramo torej, da naša mladina na tej važni točki ne ide v pogubo, ampak ima priliko se v svojih šolah narodno ohraniti.

Ker so dosedanji poskusi doseči javno šolo vsled nasprotne avtonomne mestne občine ostali brez uspeha, hočemo sami svoje šole najprej v mestu in potem v okolici ustanovljati.

Zato so se zbrali v znamenju narodnega zedinjenja podpisani zastopniki mariborskih Slovencev in sklenili delati z vsemi silami na to, da ustanovijo letos v Mariboru slovensko šolo.

Ker pa so v današnjih razmerah stroški za taka podjetja nenavadno veliki, se obračajo podpisani na ves jugoslovanski narod z nujno prošnjo, da ji prispejajo posamezniki in korporacije z denarnimi doneski na pomoč ter pomagajo rešiti slovenskemu narodu v najvažnejšem trenutku mladi naraščaj.

Prispevke prevzema mariborska moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda, ki upravlja poseben fond izključno za slovensko šolo v Mariboru.

Kdor daruje 1000 K, je pokrovitelj, kdor daruje 300 K, je ustanovnik, kdor pa 100 K, je dobrotnik slovenske šole v Mariboru.

Imena pokroviteljev se vklešajo v svoječasnem šolskem posloju v posebne spominske plošče, imena ustanovnikov pa se vpišejo v zlato knjigo slovenske šole v Mariboru. Imena vseh podpornikov se objavijo v časopisih.

Največje zaščitenje pa bo imel vsak posamezni odpornik v zavesti, da pomaga s svojim darom ohraniti jugoslovanskemu narodu slovensko kri.

Solski odsek:

Dr. Josip Hohnjec, profesor bogoslovja.

Anka Leskovarjeva, odv. soproga.

Stanko Marin, uč. profesor.

Dr. Rad. Pipuš, odvetnik.

Fran Pišek, tajnik.

Marija Poljančeva, prof. soproga.

Dr. Fran Rosina, odvetnik.

Dr. Karel Verstovšek, dež. in drž. posla. ec.

Fran Voglar, gimn. profesor.

Franjo Zebot, urednik.

Prehranjevalna beda.

List „Grazer Volksblatt“ z dne 15. t. m. pod naslovom „Die Brotbittfahrten nach Budapest und Berlin“ („Kako se vozijo v Budimpešto in v Berlin prosit za kruh“) velezanimiv članek, ki ga tu, seveda samo po vsebini in najkrajši obliki objavljamo.

Uvodoma se peča omenjeni članek z nujno zahtevo Tirolcev, ki so te dni v Budimpešti in v Berlinu zahtevali izdatne prehranjevalne pomoči. List piše, da to ni nikako beračenje, če Avstriji od Nemčije zahtevajo to pomoč, kajti Nemci so bili prvi, ki so se polastili ogromnih zalog živil v Rusiji, oziroma Rusko-Poljski. Nato so bili veliki nemški vojaški oddelki pridržani Galiciji, kjer so imeli celo svoje domačinske kadre; seveda so skrbeli, da so se polastili čim največ živil (... sorgen, dass sie nicht zu ruck blieben). Ista je bila v Rumuniji. Tudi tu so imeli nam nadmočne vojaške oddelke in spravili zlasti prehranjevalne zaloge v svojo osirbo. Ker je imci in še ima vsak nemški vojak pravico, poslati gotove (ne male) množine svojem direktino, je umevno, da je bil doslej delež Nemčije na prehranjevalnih sredstvih skoro vedno napram našemu vsaj dvojen. Kot tu povsodi, tako so delali tudi v Italiji. Avstrijsko vrhovno armadno vodstvo je odredilo, da se mora v zasledenih italijanskih krajih pustiti prvič prebivalstva kar rabi za prehrano do nove žetve, nadalje da se mora pustiti vsaj dovolj semenskega žita in odvzelo plačati po dnevnih cenah; za lastno prehrano morajo prebivalcem preostati vsaj za dobo treh mesecev. A nasprotno so ravnali Nemci v vsakem oziru: kraji, v katerih so oni imeli svoje čete, po njih odhodu niso imeli živeža ponajveč še za tri dni ne. List zahteva od naše vlade, da napram Nemčiji odločno nastopi in

pusti v nemar vsako mehkočutnost. Kar zahteva glede prehrane Avstrije od Nemčije je, da je v polni meri deležna nad preobilico le te, za katero smo bili doslej prikrajšani.

Doslej si pač noben list ni upal tako odkritosrčno pisati o vzrokih strašne prehranjevalne bede v Avstriji. Nas to tem bolj veseli, ker je ta članek najlepša klofuta raznim vsenemskim revolverjem kot so: Marburger Zeitung, Grazer Tagblatt, Tagespost, Deutsche Wacht, Stajerci in drugi njim enaki, ki so doslej vedno vpili, da je živeža dosti, pa da jih hočemo izstradati. Ni ga. Radi zgorajšnjega je bil konzum iz zaledja tim večji, da pa so vsled tega nastale pri nas še posebno ostre rekvizicije, temu so krivi našeti Clartyjevi prijatelji.

Srce in pravica sta mrtva.

Ob hrvatski meji se godijo zdaj čudne stvari. Prepovedan je preko meje vsak promet z živili. Je pa za mejo na Štajerskem družina z večjim številom otrok. Zmanjkalo jim je vsega, le nekoliko repe je še pri hiši. Začetkom meseca majnika reče mati dvema otrokoma: „Pojdita na Hrvatsko in kupita kak liter žita, da bomo vsaj enkrat jedli.“ Otroka gresta in res dobita 4 l žita, liter po 4 K. A ko se vračata, ju zasačijo žandarji in jima vzamejo še to proč. Vse mile prošnje niso nič pomagale. Doma je pa zastoj čakala uboga mati, zastoj lačni bratci in lačne sestrice.

Ob istem času je kupil nek štajerski gostilničar na Hrvatskem 1000 kg masti in dal za njo 40.000 K. Dobil so ga na meji vojaki; a gostilničar (nemškutar) je dal „strogemu“ gospodu naredniku 500 K kot znamenje posebne prijaznosti. In zdaj bodo lahko s to mastjo zabelili marsikatero jed na Štajerskem, seveda ne lačnim štajerskim revežem, temveč že vsega dobrega sitim madžarskim židom.

Iz Središča se nam poroča o sličnem slučaju: Naša državna meja proti Ogrski je močno zastražena: na ogrski strani stražijo financarji in vojaki, na naši strani pa tudi vojaki. Vse to iz gole nevoščljivosti, da ne bi kaka živila prišla iz ene polovice skupne države v drugo. Ker pa posamezniki iz vendar večasih hočejo spraviti kaj čez granico, so pripetijo tudi nezgode. Sredi preteklega tedna je nesla neka mlada žena iz Sv. Jurija v Medjimurju — mati treh otrok, katere mož služi pri vojaki — v Središče 7 kg fižola na prodaj. Zasačil jo je ogrski financar in ker mu je skušala uteči čez mejo, jo je — — — ustrelil! Za 7 kg fižola — smrt! Žena je mrtva ležala tri dni (!) na mestu, kjer je bila od 5. nancarja ustreljena, predno je prišla neka ogrska sodna komisija, ki je preiskala ta grozni slučaj. Značilen primer postopanja naših ogrskih — sohravljancev.

Od beneške meje.

Pred dvema letoma smo čitali v časopisju važne besede iz Hamburga, naj dobi Avstrija tisti del Benečije, ki je naseljen s Slovenci. Te besede so vzradostile posebno Slovence. Da, beneške Slovence nazaj k materi domovini, nazaj k slovenskemu narodnemu telesu. Saj beneški Slovenec ni nikdar hrepenel po italijanski vzgoji in kulturi. Zato je legla velika žalost na beneške Slovence, kakor tudi na vse druge Slovence, ko so leta 1866 prišli beneški Slovenci po krivici pod Italijo. O tem nam pričajo premmnoge pesmi, ki so jih takrat in v poznejših letih zložili beneški rodoljubi. „Jaz nisem Taljanka pa tudi ne bom“, komu ni znana ta pesem, ki jo je zložil beneški Slovenec Podreka, pesem, ki glasno kliče: „Slovenka sem, Slovenec sem, tega mi ne morete odvzeti.“ In ta zelo načarjen del našega naroda je ohranil svoj jezik, kljub temu, da ni užival pod italijansko vladjo v narodnem oziru nobenih pravic, ampak le preganjanje in zatiranje. Glavno zaslugo pa imajo pri tem slovenski beneški duhovniki, ki so učili in razlagali nauk božji v slovenskem jeziku samo v cerkvah, ker je bila v šolah in uradih slovensčina prepovedana. Globokovrni beneški Slovenec, ki je črpal svojo izobrazbo v materinščini v cerkvi je kakor Bogu tako tudi svojemu jeziku, svojemu narodu ostal zvest.

Bilo je leta 1908, ko se je po vsej Avstriji slovesno obhajala 60letnica vladarja cesarja Frana Jožefa. V obmejni vasi na beneški meji se je slovesne službe božje udeležil stariček, beneški Slovenec, Radeckijev veteran. Njegove prsi so krasile kolajne hrabrosti, katere si je pridobil pod Radeckijem v bitkah na Laškem. Ob palici je pridrsal čez državno mejo, da se je zamogel udeležiti slovesne službe božje. Vse je zrl na njegove s hrabrostnimi svetinjami pokrite prsi. Z mladeniškim ognjem se je izrazil: „Tudi jaz sem se bojeval pod Franc Jožefom na Laškem, zato sem prišel k tej slovesnosti.“ Ta stariček se je že preselil v večnost, a čustva, ki jih je gojil v svojem srcu, pač niso zamrla v beneških Slovencih, kateri z veseljem čitajo slovenske knjige ter se tako živo zavedajo svoje slovenske narodnosti, da nas takraj državne meje nekateri izmed njih smatrajo za Nemce. Doživel sem sledeči dogodek, ki ga ne bom nikdar pozabil. Pred 11 leti sem obiskal zelo načarjenega navdušenega beneškega Slovenca. Proti jugozapadu se je pred nama razprostirala furlanska ravnina, proti severovzhodu za nama se je dvigal Matajur in Kolovrat, po katerem se vije državna meja. Med pogovorom se je izrazil: „Dol na Laškem, tu na Slovenskem, gor na Nemškem.“ To se pravi: dol so Lahi, tu smo Slovenci, gori ste Nemci. Pač je beneškemu Slovencu prešel v kri in meso spomin, oziroma strah na zistem, ki je vladal pod Avstrijo na

Beneškem, odtod tudi ono nam drugače nerazumljivo glasovanje za Italijo leta 1866.

Sedanja vojna bo odločila usodo narodov. Vsi naši sovražniki razven nezveste bivše zaveznice zemeljačne Italije so povdarjali opetovano in povdarjajo, da se bojujejo za pravice teptanih in zatiranih malih narodov. Kateri narod pa pod božjim solncecem je bil bolj zatiran in teptan kot slovenski na Beneškem? Zato Slovensko Benečijo nazaj k materi domovini, beneške Slovence nazaj k slovenskemu narodnemu telesu!

Leta 1916 se je neki laški vjetnik, beneški Slovenec, ko je na potu v vjetništvo počival v neki vasi, izrazil: „Bog daj, da bi Avstriji prodrli globoko v Italijo, da bi mi beneški Slovenci bili zopet združeni z vami.“ Avstriji so prodrli v Italijo. Dal Bog, da bi bili tudi beneški Slovenci združeni z nami v svobodno državo Jugoslavijo pod žezlom blagega in miroljubnega našega cesarja Karla I. Črnhovski.

Razne politične vesti.

Slovensko-hrvatski tabor na Bizeljskem. V nedeljo, dne 12. maja, se je vršil ob krasnem vremenu na Bizeljskem ob Sotli tako veličasten tabor Slovencev in Hrvatov, kakor si lepšega niti predstavljati ne moremo. Na shod je prihitelo 6—8000 Slovencev in Hrvatov, da si v bratski edinosti in navdušenju podajo roke ter da si sveto prisežejo, da se hočejo podpirati drug drugega v sveti borbi proti skupnemu sovražniku. Najzborovanje so prišli poslanci dr. Korošec, dr. Jankovič in dr. Benkovič. Pod slayolokom je v navdušenih besedah nagovoril in pozdravil v imenu Hrvatov načelnika Jugoslovanskega kluba dr. Korošca Hrvat-poslanec dr. Zivko Petričič, v imenu Hrvatice mladenka Mrzjak iz Brelova ter mu izročila velik venec z narodnimi traki, v imenu Srbov pa vseučilišnik Milan Popovič. Zborovanje je otvoril domači župnik č. g. Rudolf Raktelj, ki je predlagal za predsednika domačega župana Josipa Janežiča. Kot prvi je govoril, obsut s cvetjem in viharno pozdravljen načelnik Jugoslovanskega kluba poslanec dr. Korošec, ki je rekel, da je vlada

kajti prepovedala je po brežiškem okrajnem glavarstvu, da naši brati Hrvati in Srbi onkraj Sotle ne smejo govoriti na tem velikem ljudskem taboru.

Vlade zginejo, a Jugoslovani bodo ostali. Izgubiti nimamo ničesar, kajti dozda smo bili samo sluge in tlačani Nemcev. Besedam dr. Korošca je sledilo nepopisno ploskanje, cvetje je deževalo po zraku, trobojnice so zmagovito zavihrale in narod je v prekipevalnem navdušenju zapel: „Oj, Slovani, še živijo!“ Nato je mladenka iz St. Petra p. Sv. gorami izročila dr. Korošcu krasen lovorov venec, prepleten s slovenskimi, hrvatskimi in srbskimi traki, zastopnice bizeljskih in brežiških Slovencev so mu pa izročile nad 3000 K kot dar za gradnjo slovenske šole v Mariboru. Navdušeno pozdravljena sta na to govorila poslanca dr. Jankovič in dr. Benkovič, ter končno Hrvat iz Dalmacije profesor Segvič, ker se je izkazal kot dalmatinski Hrvat, torej iz tostranske državne polovice. Navdušenje, da se bo vkljub vladni prepovedi vendar le čula hrvatska beseda, je bilo tako velikansko, da govornik dolgo časa ni mogel priti do besede. Govornik si je prav pošteno privoščil Nemce in Madžare ter končal z besedami iz zakladnice slavnega Zrinskega: „Ne zaupaj Nemcu in zimskemu solcu.“ Po navduševalnem govoru posestnika Jarnoviča je bila sprejeta resolucija, v kateri se izraža neomejeno zaupanje Jugoslovanskemu klubu zlasti njegovemu načelniku dr. Korošcu in v kateri se protestira proti poizkusu vlade, da loči Hrvate in Srbe od Slovencev. S pesmijo „Lepa naša domovina“, je bil zaključen ta shod Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki ga je prištevati med najsijajnejše tabore v zgodovini jugoslovanskih taborov.

Shod v Trbovljah — prepovedan. Novi vodja celjskega okrajnega glavarstva, neki Wolte, se je hotel pri svojem nastopu prikupiti Nemcem s tem, da je prepovedal ljudski tabor v Trbovljah na binkoštno nedeljo. Kljub temu pa se je zbralo na zborovališču nad 10.000 ljudi. V velikem številu so prišli tudi delavci-ruđarji. Govorili so zbrani množici poslanec dr. Benkovič, socialdemokratski vodja Cobal in župnik Časl. Ogromne množice so sklenile, da se mora zborovanje na vsak način vršiti v najkrajšem času, in naj se zgodi, kar hoče. Za 1. maj je vodstvo rudnikov rudarjem dalo prosto, za Binkošti, ko je slovenski rudar hotel javno in odločno povedati vsemu svetu, da je tudi on za majniško deklaracijo, da tudi on stoji za Jugoslovanskim klubom v boju za našo staro pravdo, tega ni hotelo.

Shod je vlada lahko prepovedala, ni pa mogla v srcih fisočerihi zatreti navdušenja za svobodo Jugoslovancev. Lahko rečemo, da je ta vladna prepoved še bolj požgala naše ljudstvo, da se bo še z večjo odločnostjo borilo proti vladni, ki je v zvezi s svojimi nemškimi prijatelji največja nasprotnica svobode Jugoslovancev. Vlada s svojo prepovedjo ni koristila sebi, koristila je naši stvari.

Jugoslovanski socialni demokratje so tudi kot en mož za Jugoslavijo. Njih vodja Cobal je izjavil na prepovedanem taboru v Trbovljah: „Jugoslovanski socialni demokratje so med prvimi, ki bodo stopili, če treba tudi na cesto za uresničenje ideje združitve vseh jugoslovanskih narodov na podlagi samoodločbe in enakopravnosti.“